

Kortlagt. Det er altid pragtfuldt med et nyt kort, og entusiasten vil kunne synke ned i sit trip af fantasirejser. Nyt topografisk Danmarksatlas – dog med visse problemer.

På trip med Trap

2005

2015

Sammenlign de to versioner af Stevns fra 2005-udgaven (Schulz Forlag i samarbejde med Miljøministeriet og Kort- og Matrikelstyrelsen) og Traps aktuelle 2015-udgave. Man ser Trap-kortets mere udtyndede karakter med færre stedsnavne, færre højdekurver mv. og for eksempel Gjorslev Gods, der er blevet til en stilliseret borg.

Af FREDERIK STJERNFELT

Det er jo altid en lille begivenhed, når et nyt topografisk atlas over landet ser dagens lys. Man får et nyt vue af det kendte – ikke mindst fordi det naturligvis kontinuerligt opdateres med den nyeste information om byers og vejes vækst, havens gnaven på kyster, skovrejsning, industri, brobygning og så videre.

Landets detaljerede kortlægning har sin oprindelse i forsvaret, og jeg husker endnu, da det hed »Geodætisk Instituts Generalstabskort«, der udkom i små kvadratiske bøger, så kortene, når bogen blev åbnet, skar landet i aflange skiver på tværs. I 1990'erne hed det Kort- og Matrikelstyrelsen, da der fremkom en relativt mislykket version. Dens mange mangler til gengæld blev opvejet i 2001/2005-udgaven, der faktisk står som en art mesterværk: en stor mængde information blev her i kompakt form lagt ned på kortfladen på en måde, der samtidig er overskuelig, smuk og øjeblikkeligt forståelig.

I DE seneste tyve år har disse traditioner gennemgået mange revolutioner. En er naturligvis GPS: færre føler måske trang til at have et topografisk atlas ved hånden eller i bilen, når man nu kan få hastig elektronisk information om herfra og dertil. Men bortset fra GPS'ens bagsider (at den synes at lokke hjernedode spøgelsesbilister ned på motorvejen i gal retning, fordi de blindt følger beskedene: drej til venstre næste gang) så er der en omfattende række informationer GPS'en ikke giver: om landskabets udseende, form, sammenhæng og overblik.

En anden revolution er den institutionelle. Geodætisk Institut blev som nævnt morfet ind i noget, der hed »Kort- og Matrikelstyrelsen«, og Fogh-regeringen resolverede, at det ikke længere burde være en statsopgave at forsyne folk med ordentlige kort over territoriet (og hvorfor egentlig ikke?). Så selv om selve kortlægningen stadig er statslig, overgives udgivelsen til skiftende private initiativer – med skiftende held.

Nu er det så det imponerende initiativ *Trap Danmark* – der skal genopføre den klassiske, omfattende detaljebeskrivelse af det danske landskab i mangfoldige bind. Den er udkommet i alt fem gange fra midt i 1800-tallet til midt i 1900-tallet. En ambitiøs ny udgave planlægges, den første siden 1972 – og som det indledende bind lancerer man et topografisk atlas over landet.

EN første afgørende forskel i forhold til forgængerne er den større skala. Det klassiske geodætiske atlas var 1:100.000 – Traps går et helt skridt tættere på med 1:75.000. For var en centimeter lig med en kilometer i terrænet, nu er en centimeter lig med 750 meter. Skalaen angår længdeforhold, dvs. den skal sættes i anden potens for at få arealforholdet. Før var en kvadrantcentimeter lig med en kvadratkilometer, men nu er den ene kvadrantcentimeter lig med 0,5625 kvadratkilometer. Dvs. kortet fylder næsten det dobbelte i areal og kan altså potentielt indeholde næsten dobbelt så meget information som forgængerne.

Det er nok den første store indvending: det gør det ikke. Man aner det straks ved kortets mærkeligt halvtomme udseende i forhold til det informationstætte 1:100.000. Ved nær-

mere eftersyn skyldes dette et overraskende valg. For at angive højdeforskelle har man lagt en poppet skyggeeffekt ind. Nu er Danmark jo ikke verdens mest kuperede land, så den reelle effekt af effekten er ret beset lille.

Til gengæld har man så valgt at »fortynde« antallet af egentlige højdekurver, isohypser. På 1:100.000-kortene var der højdekurver for hver femte meter, det er nu udtyndt til hver tiende meter, hvor man faktisk kunne være gået den modsatte vej i den større skala. Højdekurvernes trapper har altså fået meget grovere trin. Det er reelt en omfattende mængde information om terrænets kuperethed i detaljen, der er udeladt, for at købe nogle få dramatiske skygger hist og pist.

En anden fortynding af information angår byer og bebyggelser som landskab. Her har man valgt at gribe tilbage til Kort- og Matrikelstyrelsens triste løsning fra 1990'erne: der skelnes ikke mellem by, forstad og sommerhuskvarterer – alt gives i samme diffuse gullige farve.

Den klassiske løsning har været at angive tæt karré-by med sort, forstad med skravering og sommerhuse med angivelse af de individuelle bygninger, så man får et klart billede af disse tre meget forskellige former for urbant landskab. Nu mister man den umiddelbart ansuelige information om, hvor byernes centre ligger, og om hvad der er landsby, og hvad der er sommerhusområde. Det er ekstra ærgerligt, fordi man med den større skala ville kunne indføre betydelig mere detaljeret information om bygningers form med videre.

DET har man så til gengæld valgt at gøre

på landet, hvor den individuelle bondegård i stort omfang er formgivet med antal huse, længer osv. Her er der faktisk en reel tilvækst af information i forhold til 1:100.000-kortet. Her er dog en trist undtagelse i form af godser, slotte og herregårde, der har fået én fælles, lidt barnagtig borg-signatur, hvorved en omfattende mængde information angående de enkelte anlægs form og karakter går tabt.

Godserne lider derved samme skæbne, som kirker ofte har gjort, fordi den enkelte bygning ikke beskrives, men erstattes af en fælles, korsformet signatur. I Traps version er denne signatur blevet til en stilliseret bygning med et meget lille kors ovenpå – man skal reelt holde øjnene meget stive for at opdage den på kortet.

En information, der er opgivet for mange udgaver siden, er skellet mellem løv- og granskove, der omfattes af én uniform grøn signatur. Hos Trap opsluger den nu også landskabsformer som haver, parker og kirkegårde, der i 1:100.000 havde egne signaturer.

En god arv fra 2001-udgaven, der må fremhæves, er overlappningen mellem forbundne kortblade, så man ikke er på herrens mark, hvis man interesserer sig for et sted på kanten mellem to kort, sådan som det var tilfældet i 1990'ere-udgaven.

Det er altid pragtfuldt med et nyt kort, og entusiasten vil kunne synke ned i sit trip af fantasirejser, imaginære vandreture og tankeeksperimenter. Men det må konstateres, at Trap ikke har udnyttet det omfattende informationspotentiale, der ligger i den ambitiøse opskalering af kortet – tværtimod.

Trap Danmark: Topografisk Atlas 1: 75.000